

LISÄTALOUSARVIOALOITE 56/2001 vp

Määrärahan osoittaminen omaishoidon tukeen

Eduskunnalle

Yhteiskunnassa on meneillään merkittävä rakennemuutos terveydenhuollon ja sosiaalitoimen palveluiden alueellisissa ja paikallisissa käytännön järjestelyissä. Rakennemuutoksen yksi keskeinen tavoite ja tarkoitus on laitoshoidon vähentäminen ja avopalveluiden lisääminen. Ikääntyvän väestömme palvelutarpeet myös kasvavat. Yhä useampi sairas, vanhus tai vammainen haluaa erityisesti pitkäaikaishoitoa tarvitessaan tulla hoidetuksi omassa kodissaan.

Suomessa arvioidaan olevan 50 000—60 000 kotitaloutta, joissa ei selvitä ilman toisen ihmisen tukea ja apua. Keskimäärin omaishoitaja saa korvausta tekemästään hoivatyöstä noin 1 700 markkaa kuukaudessa riippuen kuntakohtaisista päätöksistä. Yksi laitospaikka maksaa yhteiskunnalle noin 10 000 markkaa kuukaudessa. Omaishoito säästää siis terveydenhuollon resursseja merkittävästi. Lisäksi omaishoito yleensä parantaa hoidettavan — pitkäaikaissairaana, vammaisena tai vanhuksen — elämänlaatua.

Omaishoitajan työ on usein ympärivuorokautista, ja se voi kestää kymmeniä vuosia. Sosiaalihuoltolaki takaa omaishoitajille lakisääteisen oikeuden yhteen vapaapäivään kuukaudessa, mikäli kunnan kanssa sopimuksen tehnyt omaishoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin ollut sidoksissa hoitotyöhön ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Omaishoitajien työn raskauteen ja korvaukseen verrattuna yksi kuukausittainen vapaapäivä on aivan liian vähän sitovasta ja usein raskaasta hoitotyöstä rentoutumiseen. Omaishoitajien vapaapäiviä ja tukipalveluja tulee lisätä.

Yhteiskunnan tuen omaishoitajille tulee olla kuntien talousarviossa riittävä, jotta kunnissa ei jouduta tekemään kielteisiä päätöksiä. Jokaisella tulisi olla oikeus omaishoidon palveluihin silloin, kun hän niitä tarvitsee.

Tällä hetkellä yhä useammassa kunnassa vallitsee tilanne, joissa omaishoitoa tarvitsevat ja tukea hakevat saavat hylkääviä päätöksiä ja jäävät yksin tyhjän päälle odottamaan seuraavaa vuotta, josko silloin rahaa riittäisi juuri heille. Tällöin seuraus on usein se, että apua tarvitseva joutuu laitoshoitoon tai omaiset joutuvat työskentelemään kestävykynsä äärirajoilla.

Tukipalveluja ei ole tällä hetkellä riittävästi eikä voida puhua valinnanmahdollisuuksista. Ei ole myöskään riittävästi juuri sellaisia hoitopaikkoja, joihin hoidettava voitaisiin sijoittaa esim. silloin, kun omainen haluaisi pitää vapaapäivän. Toisaalta ostettavat palvelut ovat niin kalliita, ettei useilla omaishoitajilla ole niihin mahdollisuuksia, ts. hän ei voi saada asiantuntevaa hoitajaa kotiin.

Maassamme on noin 300 000 omaishoitajaa, ja vain 20 000 on virallisesti kirjattu omaishoitajiksi. Tämä kertoo vallitsevasta tilanteesta. Laila on haluttu osoittaa tahto omaishoidon toteuttamiseksi, mutta koska omaishoitoa ei ole määriteltä subjektiiviseksi oikeudeksi, kunnat eivät varaa riittävästi määrärahoja vuosittaisiin talousarvioihinsa. Omaishoidon tuki on epävarmaa. Näin ollen eivät toteudu myöskään inhimillinen kotihoito eikä avohoidon lisääntyminen kaikista rakennemuutostavoitteista huolimatta.

Nykyiset omaishoitajat joutuvat taistelemaan oikeuksistaan. Palvelujen maksullisuus rasittaa tai tekee palvelujen käytön mahdottomaksi: esim. asetuksen mukainen omaishoitajan vapaa-päivä tulee kalliiksi, kun hoidettava siirretään laitokseen, josta lankeavat hoitomaksut. Kotiin osoitettu kotipalvelu on myös useimmiten maksullista. Maksut ovat usein ylivoimaisia pientä eläkettä saaville. Kunnat voisivat päättää toisin-kin, mutta tekevät sen harvoin nykyisessä talou-

dellisessa tilanteessaan. Kuntien käytännöt vaihtelevat merkittävästi, ja näin ollen kuntalaiset ovat eriarvoisessa asemassa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme kunnioittaen,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2001 lisätalousarvioon momentille 33.32.30 lisäyksenä 200 000 000 markkaa omaishoidon järjestämiseen.

Helsingissä 22 päivänä toukokuuta 2001

Leea Hiltunen /skl
Leena Rauhala /skl
Päivi Räsänen /skl